

C KINH

PHƯƠNG TẾ HỌC GIANG NGHĨA

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

ĐODUYHIGOC

VIỆN Y HỌC TRUNG ƯƠNG BẮC KINH

PHƯƠNG TẾ HỌC GIẢNG NGHĨA

**Lược dịch : DƯƠNG HỮU NAM
PTS DƯƠNG TRỌNG HIẾU**

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

LỜI TỰA

Nhờ đường lối đúng đắn, kế thừa, phát huy và kết hợp vốn cổ, y học ngày càng phát triển. Thể hiện số người tin y học cổ truyền (YHCT), mong muốn được điều trị bằng phương pháp YHCT nói chung và dùng thuốc nói riêng ngày càng tăng. Giữa lúc y học hiện đại (YHHĐ) phát triển nhanh, các loại tân dược gia tăng ghê gớm. Tuy vậy xu hướng của thầy thuốc và người bệnh ở nhiều nước đều muốn dùng thang thuốc từ Thảo mộc, động vật hay khoáng vật tự nhiên, bởi khi sử dụng thấy an toàn hơn, ít tác dụng phụ không mong muốn.

Số người muốn tìm hiểu và ứng dụng Đông dược ngày càng nhiều. Đây cũng là điều mừng, vì người bệnh được nhiều người, nhiều nơi phục vụ - phù hợp với hướng phát triển y tế cộng đồng. Nhưng cũng đáng lo - vì :

"Nhớ câu dùng thuốc tựa dùng binh
Quan trọng vô cùng việc tử sinh"

(Lãn Ông)

Y học phương Đông có phần lý luận sâu sắc rất rộng và không phải dễ. Muốn nắm thấu đáo chắc chắn phải mất nhiều năm. Nhưng để giúp người bệnh và các thầy thuốc muốn tìm hiểu các bài thuốc cổ, mà đã được đúc kết qua nhiều đời, đã được sản xuất dưới dạng cao đơn hoàn tán. Cuốn sách giúp cho người đọc vận dụng lý luận sử dụng thuốc, từ đó cần biết cách thêm bớt thay thế cho thích hợp với từng trường hợp cụ thể.

Chúng tôi nghĩ trước tiên phải tôn trọng lý luận của y học phương Đông, trân trọng các bài thuốc kinh điển, cho nên

chúng tôi giới thiệu cùng bạn đọc cuốn "Các bài thuốc cổ vận dụng trong lâm sàng".

Cuốn sách dựa chính vào cuốn "phương tể giảng nghĩa" của Học viện Trung y Bắc Kinh biên soạn, để giảng trong các trường Đại học Trung y ở Bắc Kinh, Thượng Hải...

— Các thuật ngữ của y học phương Đông : Tứ khí, ngũ vị, thăng giáng, phù trầm, khí, huyết, tạng phủ, Tâm, Can, Tỳ, Phế, Thận... nên để nguyên người đọc hiểu dần, để hiểu lấy chân giá trị của nó nếu dịch sẽ khó tránh khỏi hiểu lầm, hoặc hiểu không hết nghĩa sâu xa của YHDT.

Qua nhiều năm ứng dụng cổ phương, chúng tôi cũng thấy được những cái hay, cái sắc sảo, chặt chẽ trong cấu thành các bài thuốc của các y gia. Nhưng tri thức của chúng tôi về YHCT còn hạn hẹp, không dám tự ý biên soạn, mà phải dựa vào cuốn sách đã được tập thể các y gia học viện Trung y biên soạn, lấy đó làm cơ sở cho cuốn sách này. Về liều lượng nhiều bài để nguyên đơn vị cổ, để tham khảo, dựa vào tỷ lệ đó để vận dụng.

Với ý nguyện muốn góp một phần nhỏ vào việc sưu tầm, thừa kế các di sản quý của đời xưa, cung cấp thêm thông tin cho những người chưa có điều kiện sử dụng Trung văn trong tìm hiểu y học.

Xuất phát từ thiện chí nhưng trình độ có hạn, nên không tránh khỏi thiếu sót.

Rất mong quý bạn đọc góp ý phê bình. Chúng tôi vô cùng cảm ơn Nhà xuất bản Y học giúp đỡ để cuốn sách đến tay bạn đọc.

Người dịch

PTS. Y HỌC

DƯƠNG TRỌNG HIỂU

In 1.000 cuốn khổ 14,5 x 20,5 cm. Tài XN In Gia Định. Số 91D Nơ
Trang Long, Q. Bình Thạnh - TP. Hồ Chí Minh - ĐT : 8412644.
Số đăng ký 1085/CXB ngày 02-12-1997.
In xong và nộp lưu chiểu tháng 2 năm 1998.

PHƯƠNG TẾ HỌC GIẢNG NGHĨA

Chịu trách nhiệm xuất bản :

BS NGUYỄN VĂN CỬ

Biên tập : **NGUYỄN THẾ VŨ**

Sửa bản in : **VŨ THẾ**

Bìa : **ĐỖ DUY NGỌC**

MỤC LỤC

Lời tựa	Trang
	5

PHẦN I

Chương I - Mối quan hệ giữa phương tế và phương pháp điều trị	7
Chương II - (Phương tế tổ thành và biến hoá) Cách cấu tạo phương tế và gia giảm	17
Chương III - Phương tế và phân loại	24
Chương IV - Hình thức phương tế và cách dùng	29
Chương V - Diễn biến liều lượng thuốc.	37

PHẦN II

Chương thứ nhất - Tế giải biểu - Tân ôn giải biểu	40
A. <i>Tân ôn giải biểu</i>	40
1. Ma hoàng thang	42
Phụ - Ma hoàng gia truat thang	
- Ma hoàng hành nhân, ý dĩ, cam thảo thang	
- Tam ảo thang	
- Hoa ích tán	
2. Đại thanh long thang	46
Phụ - Việt tỷ thang	
3. Cửu vị khuông hoạt thang Phụ	48
- Đại khuông hoạt thang	
4. Quế chi thang	49
Phụ - Quế chi gia quế thang	
- Quế chi gia thuộc được thang	
- Quế chi gia đại hoàng thang	
- Quế chi gia cát căn thang	

5. Thông thi thang

Phụ : - Hoạt nhân thông thi thang
- Thông thi cát cánh thang

B. *Tân lương giải biểu*

1. Ma hoàng, hạnh nhân, cam thảo, thạch cao
thang

2. Tang cúc ẩm

3. Ngân kiều tán

Phụ : Ngân kiều thang

4. Sài cát giải cơ thang

Phụ : Trình thi sài cát giải cơ thang

C. *Tu âm (dương huyết) giải biểu*

1. Gia giảm uy

2. Thông bạch thất vị ẩm

D. *Trợ dương (ích khí) giải biểu*

1. Ma hoàng phụ tử tế tân thang

Phụ : Ma hoàng phụ tử cam thảo thang

2. Tái tạo tán

3. Bại độc tán

Phụ : - Kinh phòng bại độc tán

- Liên kiều bại độc tán thương lẫm tán

- Sâm tô ẩm

D. *Lý khí giải biểu*

Hương tô ẩm

Phụ : chính khí thiên hương tán

E. *Hỏa ẩm giải biểu*

Tiểu thanh long thang

Phụ : sạ can ma hoàng thang

G. *Thấu chẩn giải biểu*

1. Thăng ma cát căn thang

Phụ : Nghi độc phát biểu thang

2. Trúc điệp liễu bàng thang

Chương thứ hai - Tế gây nòn	79
A. Thực chứng thổ pháp	81
1. Qua đế tán	81
2. Tam thánh tán	82
3. Cấp cứu hy diên tán	83
4. Diêm thang thám thổ phương	84
B. Hu chứng thổ pháp	86
- Sâm lô ẩm	86
Chương thứ ba - Tế tả hạ	88
A. Hàn hạ	89
1. Đại thừa khí thang	90
Phụ : Tiểu thừa khí thang	
- Điều vị thừa khí thang	
Tam hóa thang	
2. Lương cách tán	95
3. Đại hãm hung thang	97
4. Thập tảo thang	99
Phụ : Khống diên đơn	
5. Chu sa hoàn	102
Phụ : Sơ tạc ẩm tử	104
B. Ôn hạ	104
1. Đại hoàng phụ tử thang	104
2. Ôn tỳ thang	106
3. Tam vật bị cấp hoàn	107
C. Nhuận hạ	109
1. Ma tử nhân hoàn	109
Phụ : nhuận tràng hoàn	
2. Ngũ nhân hoàn	111
3. Cánh y hoàn	113
4. Tế xuyên tiến	133
D. Công bổ kiêm thi	115
1. Hoàng long thang	115

2. Tăng dịch thừa khí thang	117
Phụ : Thừa khí dưỡng doanh thang	
Chương thứ tư - Tế hòa giải	121
A. Hòa giải thiếu dương	121
1. Tiểu sài hồ thang	122
Phụ : Sài hồ chỉ cát thang	
2. Cảo hình thanh đởm thang	125
B. Điều hòa can tỳ	126
1. Tứ nghịch tán	126
Phụ : Sài hồ sơ can tán	
2. Tiêu giao tán	128
Phụ : Gia vị tiêu giao tán - Hắc tiêu giao tán	
3. Thống tả yếu phương	130
C. Điều hòa tràng vị	131
1. Bán hạ tả tâm thang	131
2. Hoàng liên thang	133
3. Bài khác	135
4. Đạt nguyên ẩm	135
Phụ : Sài hồ đạt nguyên ẩm - Thanh tỳ ẩm	
5. Tiết ngược thất bảo ẩm	137
Phụ : Tiết ngược thường sơn ẩm	
Chương thứ năm - Tế giải cả biểu lý	140
A. Giải biểu công lý	141
1. Hậu phác thất vật ẩm	141
2. Đại sài hồ thang	143
3. Phòng phong thông thánh tán	145
B. Giải biểu thanh lý	146
1. Cát căn hoàng cầm, hoàn liên thang	147
2. Thạch cao thang	148
C. Giải biểu ôn lý	150
- Ngũ tích tán	150

Chương thứ sáu - Tế thanh nhiệt tả hoà	153
A. Thanh khí phân nhiệt	154
1. Bạch hổ thang	155
Phụ : - Bạch hổ gia nhân sâm thang	
- Bạch hổ gia quế chi thang	
- Bạch hổ gia thương truật thang	
2. Trúc điệp thạch cao thang	157
3. Chi tử thị thang	158
B. Thanh doanh lương huyết	160
1. Thanh doanh thang	160
Phụ : Thanh cung thang	
2. Trì giốc địa hoàng thang	162
C. Khí huyết lưỡng thanh	164
Thanh ôn tán độc ẩm	
Phụ : Hóa ban thang	
D. Tả hỏa giải độc	166
1. Hoàng liên giải độc thang	166
2. Phổ tế tiêu độc ẩm	167
D. Thanh long phủ nhiệt	168
1. Tả tâm thang	169
2. Đạo xích thang	170
3. Thanh tâm liên tử ẩm	171
4. Long đởm tử can thang	173
Phụ : Dương quy long bối hoàn	
5. Tả thanh hoàn	174
6. Tả kim hoàn	175
Phụ : Mậu kỷ hoàn, hưng liên hoàn, liên phụ lục nhất thang	
7. Tả bạch tán	178
8. Tả hoàng tán	179
9. Tả vị tán	180
10. Ngọc nữ tiến	181

11. Hoàng cầm thang	182
Phụ : Thuộc dược thang	
12. Bạch đầu ông thang	183
Phụ : Bạch đồng ông gia cam thảo, a giao thang	177
E. Thanh hửu nhiệt	185
1. Thanh hao miết giáp thang	185
2. Tần bìng miết giáp tán	186
Phụ : Thanh cốt tán	
3. Dương quy lục hoàng thang	187
Chương thứ bảy. - Khử thử tử (Tế trừ thử)	191
A. Thanh thử	192
- Thanh lạc ẩm	192
B. Khu thử tán biểu	193
Hương nhu tán	195
Phụ : Tân gia hương nhu ẩm	
C. Thanh thử lợi thấp	195
1. Lục nhất tán	196
2. Quế linh cam hộ tán	197
D. Thanh thử ích khí	198
- Thanh thử ích khí thang	199
Chương thứ tám - Khai khiếu thông quan tế	201
(Tế khai khiếu)	
A. Lương khai	202
1. Ngưu hoàng thanh tân hoàng hoàn	203
Phụ : An cùng ngưu hoàng hoàn	
2. Chí ngọc đan	204
3. Sài tuyết đan	207
4. Thần tri đan	209
5. Hành quân tán	210
6. Tiểu nhi hồi xuân đan	212
7. Bảo long hoàn	213

Phụ : Ngưu hoàng bảo long hoàn
- Hồ phách bảo long hoàn

B. Ôn khai

1. Tô hợp hương hoàn
2. Thông quan tán

Chương thứ chín. - Ôn lý hồi dương tế (Tế ôn lý hồi dương)

A. Ôn trung khử hàn

1. Lý trung hoàn

Phụ : Quế chi nhân sâm thang

- Phụ tử lý trung hoàn,
- Chỉ thực lý trung hoàn,
- Liên lý thang,
- Lý trung hóa tâm hoàn.

2. Đại kiến trung thang

3. Tiểu kiến trung thang

Phụ : Hoàng kỳ kiến trung thang
- Dương quy kiện trung thang

4. Ngô thù du thang

B. Hồi dương cứu nghịch

1. Tứ nghịch thang

Phụ : Tứ nghịch gia nhân sâm thang
- Phục linh tứ nghịch thang
- Bạch thông thang
- Trương thủy tán

2. Hồi dương cấp cứu thang

Phụ : Chính dương tán
- Đại thuận tán

3. Sâm phụ thang

Phụ : Kỳ phụ thang
- Truat phụ thang

4. Hắc tú đan

5. Chân vũ thang 237

6. Phụ tử thang 238

Phụ : - Quế chi phụ tử thang

- Bạch truật phụ tử thang

- Cam thảo phụ tử thang

C. *Mắt khác* 240

1. Hậu phác ôn trung thang 241

2. Dương quy tử nghịch thang 242

Phụ : - Dương quy phụ nghịch gia ngô thù du,

- Sinh khương thang

3. Tả thần hoàn 243

4. Bán lưu hoàn 245

Chương thứ mười. - Tiêu đạo, hóa tích tế

(Tế tiêu đạo hóa tích)

A. *Tiêu thực đạo trệ* 250

1. Bảo hòa hoàn 251

Phụ : - Đại an hoàn

- Tiểu bảo hòa hoàn

2. Tích thực đạo trệ hoàn 252

Phụ : Mộc hương đạo trệ hoàn

3. Mộc hương tân lang hoàn 254

4. Chỉ truật hoàn 255

Phụ : - Khúc mạch chỉ truật hoàn

- Quất ngữ chỉ truật hoàn

- Hương sa chỉ truật hoàn

5. Kiên tỳ hoàn 256

Phụ : Khôi kỳ tán

B. *Tiêu bí hóa tích* 258

1. Chỉ thực tiêu bí hoàn 258

2. Cát hoa giải tỉnh thang 259

3. Thiên sa tán 261

4. Miết giáp tiến hoàn 262

543

Phụ : Hóa trung hồi sinh đan	
Chương thứ mười một - Tế bổ dưỡng	266
A. Bồ khí	270
1. Tứ quân tử thang	270
Phụ : - Di công tán	
- Lục quân tử thang	
- Lục thần tán	
2. Sâm linh bạch trạch tán	272
Phụ : Tư sinh hoàn	
3. Bồ trung ích khí thang	274
4. Ngọc bình phong tán	275
5. Bảo nguyên thang	277
6. Sinh mật tán	278
7. Nhân sâm cát giới tán	280
Phụ : Nhân sâm hồ đào thang	
B. Bồ huyết	281
1. Tứ vật thang	281
2. Dương quy bổ huyết thang	283
3. Quy tỳ thang	284
Phụ : Điều hương tán	
4. Dương quy sinh khương ngưu nhục thang	285
Phụ : Dương quy dương nhục thang	
5. Phục mạch thang	286
Phụ : Gia giảm phục mạch thang	
C. Khí huyết lưỡng bổ	288
1. Bát chân thang	288
Phụ : - Thập toàn đại bổ thang	
- Nhân sâm dưỡng thanh thang	
- Thái sơn bàn thạch tán	
2. Thụ dự hoàn	290
D. Bồ âm	291
1. Lục vị địa hoàng hoàn	292

Phụ : - Chi bá địa hoàng hoàn	
- Kỳ cúc địa hoàng hoàn	
- Đô khí hoàn	
- Bát tiên trường thọ hoàn	
2. Tả quy âm	295
Phụ : Tả quy hoàn	
3. Đại bổ âm hoàn	295
Phụ : Thông quan hoàn	
4. Hổ tiềm hoàn	296
5. Đại tạo hoàn	298
6. Thiên vương bổ tâm đan	300
7. Tam mạch đại táo thang	301
8. Nhất quán tiến	302
9. Toan táo nhân thang	304
10. Bồ phé a giao thang	304
Phụ : Nguyệt hoa hoàn	
11. Thạch học dạ quang hoàn	305
E. Bồ dương	307
1. Thận khí hoàn	308
Phụ : - Tế sinh thận khí hoàn	
- Thập bổ hoàn	310
2. Hữu quy âm	
Phụ : Hữu quy hoàn	
Chương thứ mười hai - Tế trọng chấn an thần	317
1. Quế chi khu thuộc dược gia độc tất, long cốt, mẩu lệ, cứu nghịch thang	318
Phụ : Sài hồ gia long cốt mẩu lệ thang	
2. An thần hoàn	319
3. Chân châu mẩu hoàn	320
4. Từ Chu hoàn	321
Chương thứ mười ba - Tế cố sáp	324
A. Liễm hàn cố biểu	324

Mẫu lệ tán 325
 B. Liễm phé chỉ khái 326
 Cùu tiên tán 326
 C. Xát tràng cổ thoát 327
 1. Đào hoa thang 327

Phụ : - Xích thạch chí 329
 - Vũ dư lương thang 330
 2. Chân nhân dưỡng tạng thang 329
 3. Chư sa hoàn 330

Phụ : Địa du hoàn 331
 4. Ích hoàng tán 332
 D. Xáp tình chỉ di 333
 1. Kim tảo cố tinh hoàn 333
 Phụ : Thủy lục nhị tiên đan 334

2. Tang phiêu tiêu tán 335
 3. Xúc tuyền hoàn 336
 D. Cố băng chỉ đối 337
 1. Cố kinh hoàn 337

2. Thư thụ căn hoàn (Loại cây có mùi hôi thối) 338
 Phụ : Dữ đối hoàn 339

Chương thứ mười bốn - Tế lý khiêu 340
 01A. Hành khí 341

1. Viết cục hoàn 341
 2. Bán hạ hậu phác thang 342
 3. Gia vị ô dược thang 343
 Phụ : Ô dược thang 344

4. Qua lâu cừu bạch bạch tửu thang 345
 5. Noãn can tiến 347
 6. Thiên thai ô dược tán 348
 Phụ : Tam tăng hồi hương hoàn 349

7. Quất hạch hoàn 350
 8. Lương phục hoàn 351

9. Kim linh tử tán Phụ : Huyền hồ tán 352
10. Đan sâm ẩm 353
11. Khởi cách tán 353

B. Giáng khí

1. Toàn phục đại quả thang 354
2. Quất bì trúc như thang 355
Phụ : - Tế sinh quất bì trúc như thang 356
- Tân chế quất bì trúc như thang 357
3. Đinh hương thi đế thang 357
Phụ : - Thị đế thang
- Thị tiên tán

4. Đại bán hạ thang 358
Phụ : - Tiểu bán hạ thang
- Can khung nhân sâm bán hạ hoàn

5. Tứ ma ẩm 359

- Phụ : Ngũ ma ẩm tử 361
6. Đinh xuyên thang 362

7. Tô tử giáng khí thang 365

Chương thứ mười lăm - Tế lý huyết

A. Hoạt huyết khứ ứ

1. Đào nhân thừa khí thang 367
Phụ : Đào nhân tán

2. Đế dương hoàn - Hạ ứ huyết thang 369
(để dương chống ứ)

3. Đại hoàng ma trùng hoàn 371

4. Quế chi phục linh hoàn 373

5. Ôn kinh thang 374

- Phụ : Ngải phụ noãn kinh hoàn 375

6. Sinh hóa thang 375

- Phụ : Hắc thần tán 376

7. Thất tiêu tán 376

8. Thông khiếu hoạt huyết thang 377

Phụ : - Huyết phủ trục ứ thang	
- Cách hạ trục ứ thang	
- Thiếu phúc trục ứ thang.	
9. Phục nguyên hoạt huyết thang	379
10. Thất lý tán	380
B. <i>Chỉ huyết</i>	382
1. Tử sinh hoàn	383
2. Khái huyết phương	384
3. Tiểu kế âm tử	384
4. Hòe hoa tán	385
Phụ : - Hòa giốc hoàn	
- Tạng liên hoàn	
5. Hoàng thổ thang	387
6. Bách chấp thang	387
7. Giao ngải thang	388
Chương thứ mười sáu - Trị phong tế	392
A. <i>Sơ tán ngoại phong</i>	393
1. Tiểu tục mệnh thang	394
Phụ : Tục mệnh thang	
2. Đại tần bông thang	396
3. Tam sinh tán	397
Phụ : - Tinh hương tán	
- Đại tinh phong thang	
- Thanh châu bạch hoàn tử	
4. Khiên chính tán	400
5. Độc hoạt ký sinh thang	401
Phụ : - Tám tỳ thang	
- Khương hoạt tục đoạn thang	
6. Quyên tỳ thang	403
Phụ : - Thư cân thang	
- Trình thị xúc tỳ thang	
7. Ngũ chân tán	407

8. Xuyên khung trà điều tán 408

9. Đại hoạt lạc đan 409

Phụ : Tiêu hoạt lạc đan

B. Bình túc nôi phong 412

1. Linh giác câu đằng thang 413

Phụ : - Câu đằng ẩm

- Toát phong tán

2. A giao kê tử hoàng thang 415

3. Đại định phong châu 416

Phụ : Tiêu đinh phong châu

4. Chấn can túc phong thang 418

5. Địa hoàng ẩm tử 419

Chương thứ mười bảy - Tế trừ thấp 423

A. Táo thấp hóa trọc 425

1. Bình vị tán 426

Phụ : - Bát hoàn kim chính khí tán

- Sài bình thang 428

2. Lục hòa thang 429

3. Hoắc hương chính khí tán 430

B. Thanh nhiệt lợi thấp 430

1. Cam lộ tiêu độc đan 430

2. Tam nhân thang 432

Phụ : Hoắc phác hạ linh thang

3. Liên phác ẩm 433

4. Nhị diệu tán 434

Phụ : Tam diệu hoàn

5. Nhân trần cáo thang 436

Phụ : - Chí tử bá bì thang

- Nhân trần tứ nghịch thang

6. Bát chính tán 438

Phụ : - Thạch vị tán

- Ngũ lâm tán

7. Trung mẫn phân tiêu hoàn 440

Phụ : Trung mẫn phân tiêu thang

C. Lợi thủy hóa thấp 442

1. Ngũ linh tán 442

Phụ : - Tứ linh tán

- Nhân trần ngũ linh tán

- Vị linh thang

2. Chư linh thang 446

3. Ngũ bì tán 448

4. Phòng kỷ, hoàng kỳ thang 450

Phụ : Phòng kỷ phục linh thang

D. Ôn hóa thủy thấp 451

1. Linh quế truyệt cam thang 452

2. Cam thảo, can khương, phục linh, 453

bach truyệt thang

3. Thục tỷ tán 454

4. Tỳ giải phân thanh ẩm 456

Phụ : Trình thị tỳ giải phân thanh ẩm

Đ. Tuyên âm thấp tả 458

1. Khương hoạt thắng thấp tán 458

2. Kê minh tán 459

Phụ : Ngô thù mộc gia thang

Chương thứ mười tám - Tế nhuận táo 463

A. Kinh tuyên nhuận táo 464

1. Hạnh tô tán 465

2. Tang hạnh thang 466

Phụ : Kiều hà thang

3. Thanh táo cứu phế thang 467

4. Sa nhân mạch đông thang 469

B. Cam hàn tư nhuận 470

1. Kinh ngọc cao 470

Phụ : Cù tiên kinh ngọc cao

2. Bách hợp cố kim thang	472
3. Dưỡng âm thanh phế thang	473
4. Ngũ chấp ẩm	474
5. Mạch môn đông thang	474
6. Tăng dịch thang	476
Chương thứ mười chín - Tế trừ đàm	480
A. Táo thấp đàm	481
1. Nhị trần thang	481
Phụ : - Ôn dờm thang	
- Đạo dờm thang	
- Dịch đàm thang	
- Kim thủy lục quân tiến	
2. Chỉ mê phục linh hoàn	485
B. Nhuận táo hóa đàm	486
Bối mẫu qua lâu tán	486
Phụ : Trình thị bối mẫu qua lâu tán	
C. Thanh nhiệt hóa đàm	487
1. Thanh khí hóa đàm hoàn	488
2. Tiểu hãm hung thang	489
Phụ : Sài hồ hãm hung thang	
3. Cồn đàm hoàn	491
Phụ : Trúc lịch đạt đàm hoàn	
D. Khử hàn hóa đàm	493
Lãnh hao hoàn (gào thét)	493
Đ. Trị phong hóa đàm	495
1. Chỉ thấu tán	495
2. Bán hạ bạch truat thiên ma thang	496
E. Các mặt khác	497
Tam tử dưỡng tân thang	497
Chương thứ hai mươi - Tế chữa ký sinh trùng	503
1. Ô mai hoàn	505
2. Lý trung an hồi thang (giun dưa)	507

3. Liên mai an hồi thang	507
4. Chỉ nhi hoàn	508
5. Bổ đại hoàn	509
6. Hóa trùng hoàn	510
7. Vạn ứng hoàn	511
8. Cam thảo phấn mật thang	512
Chương thứ hai mươi mốt - Thuốc chữa mụn nhọt ngoài da	514

A. Ngoại dương

514
517

Dương chứng trị pháp

1. Tiên phương hoạt mệnh ẩm	517
-----------------------------	-----

Phụ: Xung hòa thang

2. Ngân hoa giải độc thang	519
----------------------------	-----

Phụ: Ngũ vị tiêu độc ẩm

3. Tê hoàng hoàn	521
------------------	-----

Phụ: Tĩnh tiêu hoàn

4. Thêm tô hoàn (váng sữa)	522
----------------------------	-----

5. Nguu bàng giải cơ thang	524
----------------------------	-----

6. Ngũ thần thang	524
-------------------	-----

7. Tiêu hoa hoàn	525
------------------	-----

8. Thấu nùng hoàn	526
-------------------	-----

Phụ: - Trình trị thấu nùng hoàn

- Đại dao tán

- Thái lý ủy nùng thang

B. Âm chứng trị pháp

1. Dương hoa thang	528
--------------------	-----

2. Tiểu kim đan	529
-----------------	-----

C. Nội ung

1. Vi kinh thang	531
------------------	-----

2. Đại hoàng mẩu đơn thang	532
----------------------------	-----

Phụ: - Thạch tràng ẩm

- Hồng đằng tiễn

3. Ý dĩ phụ tử bại tương tán	533
------------------------------	-----